

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens förslag i budgetpropositionen för år 2001 till anslag inom utgiftsområde 15 Studiestöd och frågor som hänger samman med dessa, samt motionsyrkanden med anledning av propositionen. Dessutom behandlas fem motionsyrkanden från allmänna motionstiden 1999 och ett drygt sjuttiofem motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2000.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag på alla punkter och avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Studiebidraget i studiehjälpen till elever i gymnasieskolan höjs med 100 kr per månad. Anslagen till studiemedel och olika former av vuxenstudiestöd är beräknade utifrån den förändring av studiestödssystemet som skall genomföras den 1 juli 2001 enligt riksdagens beslut förra året. Inom anslaget till studiemedel avsätts en särskild resursram för att ca 71 000 vuxna som läser på grundskole- eller gymnasienivå skall kunna få en bidragsdel på 82 % av totalbeloppet för studiemedel. Anslagen till vuxenstudiestöd är beräknade för att en successiv minskning av Kunskapslyftet skall inledas under andra halvåret 2001. Medel till korttidsstudiestöd och internatbidrag skall fördelas av LO, TCO och SISUS (Statens institut för särskilt utbildningsstöd). SISUS skall också kunna bevilja timersättning vid särvox.

Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet redovisar i särskilda yttranden sina budgetalternativ för utgiftsområdet. Alla fyra partierna beräknar studiestödsanslagen med utgångspunkt i sina förslag under utgiftsområde 16 (bet. 2000/01:UbU1). Moderaterna vill ha oförändrat studiebidrag i studiehjälpen. Kristdemokraterna vill ha ett nytt studiestödssystem fr.o.m. hösten 2001 för vuxna som läser på grundskole- eller gymnasienivå. Centerpartiet beräknar medel för att studiemedlen fr.o.m. hösten 2001 skall bestå av hälften bidrag och hälften lån. Centern vill flytta över 5,8 miljarder kronor för vuxenstudiestöd till utgiftsområde 13. Folkpartiet vill ta bort särskilt utbildningsbidrag och låta deltagare i Kunskapslyftet få studiemedel med en bidragsandel på 60 %.

Vänsterpartiet och Centerpartiet begär i var sin reservation en studiesocial utredning. Även på andra punkter finns reservationer från olika oppositionspartier.

Regeringen har i proposition 2000/01:1 Budgetpropositionen för 2001, utgiftsområde 15 Studiestöd, föreslagit

1. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349),
2. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa,
3. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395),
4. att riksdagen godkänner att under 2001 lån tas upp i Riksgäldskontoret för det samlade behovet av studielån om 103,2 miljarder kronor (avsnitt 4.1, anslag 25:3, Studiemedelsröntor m.m.),
5. att riksdagen godkänner vad regeringen förordar om bidrag till vissa organisationer m.m. (avsnitt 4.1),
6. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2001, i fråga om ramanslaget 25:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål, beställa produktion av studentlitteratur som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 3 000 000 kronor efter 2001 (avsnitt 4.1),
7. att riksdagen för budgetåret 2001 anvisar anslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd enligt uppställning i *bilaga 4* till detta betänkande.

Regeringens lagförslag återfinns som *bilaga 1*, *bilaga 2* och *bilaga 3* till detta betänkande.

Motionerna

Motioner från allmänna motionstiden 2000

2000/01:Ub228 av Chatrine Pålsson (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ersättning under grundskoleutbildning.

2000/01:Ub235 av Mikael Oscarsson (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förändring av CSN:s praxis för de grunder på vilka inackorderingstillägg beviljas.

2000/01:Ub260 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

19. Riksdagen beslutar att avskaffa fribeloppet i studiestödssystemet, samt att räntorna på studielån skall vara avdragsgilla i enlighet med vad som anförs i motionen.

2000/01:Ub278 av Lilian Virgin och Carina Adolfsson Elgestam (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av särskilda insatser för grupper med läs- och skrivsvårigheter eller dyslexi.

2000/01:Ub279 av Annelie Enochson (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om behovet av en förändring av nuvarande lagstiftning, så att alla som önskar har rätt till särskilt utbildningsbidrag för att läsa in treårig gymnasiekompetens.

2000/01:Ub287 av Yvonne Andersson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att studerande erbjuds studiefinansiering som är rättvis och förutsägbar.

2000/01:Ub296 av Kerstin Kristiansson Karlstedt m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om studiefinansieringen i Kunskapslyftet.

2000/01:Ub412 av Amanda Agestav och Magnus Jacobsson (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att se över förutsättningarna för att höja studiebidragen för gymnasieungdomar.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att utreda förutsättningarna för att utöka bidragsdelens andel av de totala studiemedlen.

2000/01:Ub419 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att se över ohälsöförsäkringen för studenter.

2000/01:Ub479 av Sofia Jonsson m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

14. Riksdagen begär att regeringen låter göra en översyn av de bestämmelser som tillämpas vid bedömningen av vilka utbildningar som skall vara studiemedelsberättigade.

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om ett enhetligt studerandebegrepp.

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att se över dispensregler för antal terminer i högre utbildning.

2000/01:Ub493 av Agne Hansson (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om Kalmar län som försöksområde för avskrivning av studieskulder.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om principer för ett nytt studiefinansieringssystem till nytta för studenter vid Högskolan i Kalmar och hela Sverige.

2000/01:Ub701 av Sten Tolgfors (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till en ny modell för studielån i bank i enlighet med vad som anförts i motionen.

2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till nedläggning av Centrala studiestödsnämnden (CSN) i enlighet med vad som anförs i motionen.

2000/01:Ub702 av Lennart Fridén (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en justering av studiestödssystemet för att inte långtidsstudier skall omöjliggöras.

2000/01:Ub703 av Harald Nordlund (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av trygghetssystemen för studenter med barn.

2000/01:Ub704 av Tuve Skånberg och Per Landgren (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda alternativet att utförsälja studielånsstocken på marknaden.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att mot en bonus ge möjlighet för dem som önskar att i förtid återbetala sina studieskulder.

2000/01:Ub705 av Anita Sidén och Cecilia Magnusson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att studerande bör kunna ta studiemedel i fler än maximalt tolv terminer i enlighet med vad som anförs i motionen.

2000/01:Ub706 av Kent Olsson och Christel Anderberg (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en reformering av studiestödssystemet.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att CSN läggs ner.

2000/01:Ub707 av Annelie Enochson (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en förändring av nuvarande lagstiftning, så att alla som önskar har rätt till särskilt utbildningsbidrag för att läsa in treårig gymnasiekompetens.

2000/01:Ub708 av Åke Gustavsson m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det särskilda utbildningsbidraget (UBS).

2000/01:Ub709 av Patrik Norinder och Anne-Katrine Dunker (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillgång till studiemedel.

2000/01:Ub710 av Anders Sjölund (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om slopande av fribeloppsgränsen i studiestödssystemet.

2000/01:Ub711 av Lars Lindblad (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nedläggningen av CSN.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om borttagandet av fribeloppet.

2000/01:Ub712 av Erling Wälivaara (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om en försöksverksamhet med avskrivning av statliga studielån för ungdomar som väljer att bo och arbeta i glesbygden som finansieras inom ramen för studiemedelssystemet.

2000/01:Ub713 av Carina Adolfsson Elgestam och Carina Ohlsson (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av studiebidragssystemet för ungdomar.

2000/01:Ub714 av Elizabeth Nyström och Björn Leivik (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om CSN:s och bankernas roll när det gäller studielån.

2000/01:Ub715 av Elizabeth Nyström och Björn Leivik (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa fribeloppet och införa en poänggräns.

2000/01:Ub716 av Anita Sidén och Lennart Fridén (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ändra studiemedelssystemet.

2000/01:Ub717 av Anne-Katrine Dunker och Ewa Thalén Finné (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vikten av en förändring av CSN.

2000/01:Ub718 av Ulf Nilsson och Helena Bargholtz (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att principerna för rätt till studiefinansiering skall snabbutredas, bl.a. utifrån ställningstagande till studiefinansiering av naprapatutbildning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lämna förslag till hur nya utbildningar skall kunna prövas för att komma i fråga för rätt till studiefinansiering.

2000/01:Ub719 av Åsa Torstensson (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av studiemedelssystemet så att konststuderande ges rättvisa förutsättningar.

2000/01:Ub720 av Lena Sandlin-Hedman m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om dispensregler för att slutföra studier med studiemedel.

2000/01:Ub721 av Rinaldo Karlsson och Carin Lundberg (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av reglerna i studiestödssystemet.

2000/01:Ub722 av Kia Andreasson m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om att bevilja elever i gymnasiesärskolan ungdomsstudiebidrag i stället för förlängt barnbidrag.

2000/01:Ub723 av Lena Sandlin-Hedman och Laila Bäck (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att en översyn görs med utgångspunkt i invandrares behov av ett väl fungerande studiefinansieringssystem vid SFI-studier, gymnasiestudier samt uppgradering/komplettering av gymnasieutbildning.

2000/01:Ub724 av Erling Wälivaara m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nytt heltäckande studiestödssystem.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en konsekvensanalys av situationen för studerande med barn.

3. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en studiesocial utredning som belyser hur väl andra trygghetssystem kompletterar studiefinansieringssystemen.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att elever i gymnasiesärskolan bör omfattas av studiemedelssystemet.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätten att bedriva gymnasiestudier inom tidsperioden mellan 16 och 25 år.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nytt gymnasiebidrag på 1 350 kr/månad under 10 månader per år.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nytt vuxenutbildningsstöd för studerande som saknar betyg från grund- och/eller gymnasieskola.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om höjd studiebidragsdel för universitets- och högskolestudier till 40 % av totalbeloppet.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett avskaffande av inkomsttakets påverkan på bidragsdelen i studiebidraget.

10. Riksdagen begär att regeringen utreder hur behovet av CSN:s upplåning hos riksgälden kan minska.

11. Riksdagen anvisar för budgetåret 2001 anslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd med de ändringar i förhållande till regeringens förslag som framgår av i motionen redovisad uppställning.

2000/01:Ub725 av Sofia Jonsson m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen anvisar för bugetåret 2001 anslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd med de ändringar i förhållande till regeringens förslag som framgår av i motionen redovisad uppställning.

2000/01:Ub726 av Yvonne Ångström (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en översyn av möjligheterna till dispens för utlandsboende vad gäller stöd från CSN.

2000/01:Ub727 av Lisbeth Staaf-Igelström m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda förutsättningarna för studiemedel för naprapatutbildning.

2000/01:Ub728 av Lars U Granberg och Kristina Zakrisson (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn av hur vårdbidraget påverkar studiestödet.

2000/01:Ub729 av Nikos Papadopoulos och Paavo Vallius (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda förutsättningarna för att legitimerad naprapatutbildning kan berättiga till studiemedel under hela utbildningstiden.

2000/01:Ub730 av Susanne Eberstein m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att genomföra en översyn angående de ekonomiska förutsättningarna vid högskolestudier för ensamstående föräldrar.

2000/01:Ub731 av Cinnika Beiming m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utredande av trygghetssystemens funktionssätt och effekter för Sveriges studenter.

2000/01:Ub732 av Berit Andnor och Rune Berglund (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studiestöd.

2000/01:Ub733 av Agneta Brendt (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen begär att regeringen följer upp studiemedelsreformen, i enlighet med vad som anförs i motionen.

2000/01:Ub805 av Helena Höj m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett avskaffande av fribeloppet.

2000/01:Ub810 av Yvonne Andersson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en undersökning av studenters studiesociala situation.

2000/01:Ub819 av Beatrice Ask m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studiemedlen.

26. Riksdagen beslutar att under anslaget 25:1, Studiehjälp, anvisa 2 396 483 kr år 2001, 2 437 310 kr år 2002 och 2 474 600 kr för år 2003 i enlighet med vad som anförs i motionen.

27. Riksdagen beslutar att under anslaget 25:2, Studiemedel, anvisa 7 895 982 kr år 2001, 11 063 330 kr år 2002 och 12 356 010 kr för år 2003 i enlighet med vad som anförs i motionen.

28. Riksdagen beslutar att under anslaget 25:4, Vuxenstudiestöd, anvisa 4 647 624 kr år 2001, 2 214 018 kr för år 2002 och 1 830 195 kr år 2003 i enlighet med vad som anförs i motionen.

2000/01:Ub820 av Ulf Nilsson m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättande av ett utbildningskonto.

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjlighet att låna av det allmänna pensionssystemet för att finansiera utbildning.

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bidragsnivån för studenter som studerar på motsvarande gymnasienivå bör sättas till 60 % av studiemedlet.

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att totalbeloppet för alla studerande bör höjas med 200 kr per månad.

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att gränsen för vad en student får tjäna innan studiemedlen skärs ned höjs till 300 % av basbeloppet.

34. Riksdagen anvisar för budgetåret 2001 anslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd samt utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med de ändringar i förhållande till regeringens förslag som framgår av i motionen redovisad uppställning (delvis).

2000/01:Fi210 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av ett system med avskrivning av studieskulder från halvårsskiftet 2001.

2000/01:Fi211 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

18. Riksdagen anvisar för budgetåret 2001 anslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd och utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med de ändringar i förhållande till regeringens förslag som framgår av i motionen redovisad uppställning (delvis).

2000/01:Sf227 av Tuve Skånberg och Annelie Enochson (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utforma studiemedelssystemet så att det inte missgynnar den som blir gravid.

2000/01:Kr537 av Kent Olsson m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studiemedel, studietid i högskolan samt ortsföretråde för elitidrottare.

2000/01:T230 av Britt Bohlin m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om kompetensutveckling i arbetslivet.

2000/01:N268 av Yvonne Ångström m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

17. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till en försöksverksamhet gällande möjligheten till avskrivning av studiemedel i glesbygden.

2000/01:N383 av Matz Hammarström m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen begär att regeringen utreder effekterna av en avskrivning av studielånen för de nytexaminerade akademiker som flyttar till avfolkningshotade kommuner.

2000/01:A808 av Matz Hammarström m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

34. Riksdagen begär att regeringen enligt vad som framförts i motionen tillsätter en utredning om att återinföra barntillägget i studiemedlet.

Motion med anledning av proposition 2000/01:3 Forskning och förnyelse

2000/01:Ub12 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studiemedelssystemet och social snedrekrytering.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en studiesocial utredning.

2000/01:UbU2

1999/2000:Ub421 av Erling Wälivaara m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en undersökning av den studiesociala problematiken.

1999/2000:Ub499 av Sofia Jonsson m.fl. (c) vari yrkas

28. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett enhetligt studerandebegrepp,

34. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en studiesocial utredning.

1999/2000:Ub707 av Britt-Marie Danestig m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utredning med uppdrag att se över hur studiestödssystemet kan kompletteras av andra förmånssystem för vuxenstudier och studenter.

1999/2000:Ub710 av Susanne Eberstein m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om att tillsätta en utredning enligt vad i motionen anförts om ekonomiska förutsättningar vid högskolestudier för ensamstående föräldrar.

Utskottet

Inledning

Riksdagen har den 22 november 2000 fastställt utgiftsramen för utgiftsområde 15 Studiestöd budgetåret 2001 (prop. 2000/01:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m., bet. FiU1, rskr. 36). Ramen omfattar 21 621 806 000 kr.

Vid det förra riksmötet beslutade riksdagen om ett nytt, samordnat studiestödssystem (prop. 1999/2000:10, bet. UbU7, rskr. 96). Reformen berör alla nuvarande studiestödsformer med undantag för studiehjälp och särskilt utbildningsbidrag. Riksdagen antog en ny studiestödslag (1999:1395), som skall träda i kraft den 1 juli 2001. Det budgetförslag som utskottet här behandlar gäller alltså dels studiestöd i hittillsvarande former under första halvåret, dels studiehjälp, studiemedel i den nya formen samt särskilt utbildningsbidrag under andra halvåret och vuxenstudiestöd i äldre former för personer som påbörjat studier med sådant stöd före den 1 juli 2001.

Regeringens budgetförslag innefattar en höjning av beloppet för studiebidrag inom studiehjälpssystemet. Detta föranleder förslag om ändringar i såväl den hittillsvarande som den nya studiestödslagen. Med anledning av ändringar i terminologin när det gäller arbetsmarknadspolitiska åtgärder föreslås i propositionen också vissa följdändringar i lagarna på studiestödsområdet.

Utskottet går först in på regeringens redovisning och bedömning av resultat inom utgiftsområdet. Därefter tar utskottet först upp regeringens förslag till lagändringar och anslag inom utgiftsområdet samt motionsyrkanden som berör dessa. Sist behandlar utskottet ett stort antal motionsyrkanden om tillkännagivanden i olika frågor. De tas upp i följande ordning: först yrkanden som rör studiestöd till ungdomar vid gymnasial utbildning, därefter

yrkanden om studiemedel i allmänhet, så yrkanden om studiestöd för vuxenutbildning, om utbildningskonton och om utredning av studiesociala frågor samt slutligen vissa övriga frågor.

Studiestödet ingår enligt regeringens förslag i politikområdet Utbildningspolitik, som i propositionen behandlas i anslutning till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Mål för detta politikområde behandlas därför i utskottets betänkande 2000/01:UbU1.

Resultat

Resultatinformation rörande studiestödet lämnas i budgetpropositionens avsnitt om utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (s. 108 ff.).

Regeringen angav i budgetpropositionerna för åren 1999 och 2000 som mål för studiestödet att det skall bidra till att de övergripande målen för utbildningspolitiken uppnås. Studiestödet skall verka rekryterande och därmed bidra till högt deltagande i utbildningen samt ha en utjämnande verkan mellan individer och grupper i befolkningen och därmed bidra till ökad social rättvisa (prop. 1999/2000:1 utg.omr. 15 s. 10).

Nu redovisas i budgetpropositionen uppgifter om antalet studiestödstagare, uppdelat på kön, samt utbetalade studiestödsbelopp av olika slag och antalet mottagare av dessa under år 1999.

Antalet elever som fått *studiehjälp* är i stort sett oförändrat jämfört med föregående år.

Trots de senaste årens utbildningsåtgärder på gymnasieskole- och högskolenivå har inte antalet *studiemedelstagare* ökat, totalt sett. Däremot minskade antalet studiemedelstagare som studerar på gymnasial nivå med 4 %, medan antalet studiemedelstagare som bedriver studier på eftergymnasial nivå ökade med 3 %.

Antalet personer som fått studiestöd för kortare eller längre tids *studier utomlands* ökade med 3 %.

Cirka 66 % av de studerande som var registrerade i grundläggande svensk högskoleutbildning utnyttjade studiemedlens bidragsdel under läsåret 1998/99.

När det gäller *vuxenstudiestöden* har efterfrågan på särskilt utbildningsbidrag (ubs) minskat med nästan 14 200 personer jämfört med föregående budgetår. Efterfrågan på ubs från studerande som har anställning överstiger dock tillgängliga medel. Antalet som studerade med särskilt vuxenstudietöd (svux) eller särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (svuxa) ökade med ca 16 400 personer. Även efterfrågan på svux överstiger tillgängliga medel.

År 1999 fick ca 262 000 låntagare anstånd med *återbetalning* av sina studielån, vilket är en minskning med 10 % jämfört med föregående budgetår.

Regeringens slutsats är att studiestödssystemen har fungerat relativt väl som rekryteringsinstrument till de utbildningsplatser som utbildningsväsendet erbjuder. Det finns inga tecken på att utbildningsanordnarna hindras från att fylla utbildningsplatserna på grund av studiestödssystemet. Regeringen anser att den begränsning på 15 % av tillgängliga medel som gäller för tilldelning av ubs till personer som har anställning bör kvarstå.

U t s k o t t e t har inget att erinra mot regeringens resultatredovisning och -bedömning. I betänkande 2000/01:UbU1 erinrar utskottet om att målen för de statliga insatserna bör utformas så att de blir mätbara och uppföljningsbara. I detta ligger att regeringens resultatredovisning och -bedömning bör göras med utgångspunkt i målen för verksamheten och ge möjlighet att bedöma i vilken utsträckning målen har uppnåtts.

Ändringar i vissa lagar

Under första halvåret 2001 kommer den tidigare studiestödslagen (1973:349) att vara fortsatt gällande. Likaså kommer under första halvåret 2001 den tidigare lagen om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (1983:1030) att vara gällande. Den upphör att gälla när den nya studiestödslagen (1999:1395) träder i kraft.

Regeringen föreslår – i konsekvens med sitt förslag under utgiftsområde 12 om höjning av barnbidraget – att beloppet för studiebidraget inom studie-hjälpsystemet skall höjas med 100 kr per månad fr.o.m. den 1 januari 2001. Beloppet för studiebidrag i studiehjälpsystemet anges i studiestödslagen. Regeringen föreslår ändring av 3 kap. 6 § studiestödslagen (1973:349) och av 2 kap. 7 § studiestödslagen (1999:1395), där beloppet anges. Det nya beloppet är 950 kr per månad, dvs. en höjning med 100 kr.

I propositionen föreslås också vissa andra ändringar i den nya studiestödslagen. Det gäller förtydligande i 3 kap. 17 § att fribeloppet är högre vid kortare studietid och lägre vid längre studietid, p. 8 övergångsbestämmelserna angående rätten till viss avskrivning av studielån som man fått för studier på gymnasial nivå och en ny punkt 12 i övergångsbestämmelserna angående tidpunkten då man måste börja återbetalning av studielån i vissa fall.

Med anledning av ändringar som gjorts i arbetsmarknadsförfattningarna föreslås vidare ändringar i ett antal paragrafer såväl i den gamla som i den nya studiestödslagen samt även i lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa. Ändringarna innebär att ordet *aktivitetsstöd* skall ersätta ordet *utbildningsbidrag*.

Den nya studiestödslagen (1999:1395) träder enligt riksdagens tidigare beslut i kraft den 1 juli 2001. Ändringarna i den gamla studiestödslagen (1973:349) och lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa föreslås träda i kraft den 1 januari 2001.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen antar regeringens förslag.

Anslag för budgetåret 2001

Regeringens förslag

Regeringens förslag till anslagsbelopp framgår av *bilaga 4*.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslaget 25:1 *Studiehjälp m.m.* för budgetåret 2001 anvisar 2 696 483 000 kr.

Kostnaden för höjningen av studiebidraget i studiehjälpsystemet anges till 300 miljoner kronor. Anslagsbeloppet är beräknat med utgångspunkt i denna höjning.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* för budgetåret 2001 anvisar 8 478 256 000 kr.

Anslaget är beräknat med hänsyn till de beslutade förändringarna den 1 juli 2001, nämligen att bidragsdelen höjs från dagens 27,8 % till 34,5 % av totalbeloppet vid ett studieår på heltid i nio månader och att särskilt vuxenstudiestöd (svux) eller särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (svuxa) inte kan beviljas nya sökande fr.o.m. den 1 juli 2001. Vidare är anslagsbeloppet beräknat med hänsyn till att en successiv minskning av Kunskapslyftet avses ta sin början år 2001 (-68 mkr), att en särskild resursram har avsatts för att ge ca 71 000 personer som är 25 år eller mer och studerar med studiemedel på grundskole- eller gymnasienivå en högre bidragsandel (82 % av totalbeloppet), att möjligheterna för studerande i kompletterande utbildningar att få studiestöd skall förstärkas (+3 mkr) och att medel för räntor och avskrivningar på studielån föreslås bli anvisade under ett särskilt anslag (-4,5 miljarder kronor).

Under ett nytt anslag 25:3 *Studiemedelsräntor m.m.* föreslås 4 522 690 000 kr för budgetåret 2001. Avskiljandet till ett särskilt anslag har till syfte att göra statsbudgeten tydligare.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslaget 25:4 *Vuxenstudiestöd m.m.* för budgetåret 2001 anvisar 5 812 172 000 kr.

Anslaget är beräknat utifrån bedömningen att efterfrågan på vuxenstudiestöd kommer att fortsätta att minska, bl.a. på grund av minskning av Kunskapslyftet (-167 mkr). Särskilt utbildningsbidrag, som kan beviljas deltagare i Kunskapslyftet, finansieras under detta anslag. Studiestödsformerna svux och svuxa, som efter den 1 juli 2001 inte längre kommer att kunna ges till nya sökande, skall under en övergångstid kunna beviljas studerande som redan innan dess påbörjat studier med dessa stöd. De särskilda anslagen till svux vid vissa lärarutbildningar (nuvarande anslag A6) och vid vissa naturvetenskapliga och tekniska utbildningar (s.k. NT-svux, nuvarande anslag A7) avskaffas och medel beräknas under detta anslag. Svux vid vissa lärarutbildningar (specialpedagogutbildning) ersätts den 1 juli 2001 med möjlighet till studiemedel med 82 % bidragsdel. NT-svux kommer att upphöra helt vid utgången av år 2002. Medel till korttidsstudiestöd, internatbidrag och timerättning vid sårsvux fr.o.m. den 1 juli 2001 har förts över till ett nytt anslag (25:7 *Bidrag till vissa organisationer m.m.*).

Regeringen föreslår att riksdagen under anslaget 25:5 *Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk* för budgetåret 2001 anvisar 61 520 000 kr.

Anslaget föreslås minskat med 6 miljoner kronor. Föräldrautbildningen i teckenspråk omfattade år 1999 ca 550 föräldrar, medan anslaget för år 2000 är beräknat för ca 800 föräldrar.

Regeringen föreslår att riksdagen under anslaget 25:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* för budgetåret 2001 anvisar 24 462 000 kr.

Anslaget finansierar stöd till produktion av studielitteratur för högskolestuderande som är synskadade, rörelsehindrade eller dyslektiker. Beloppet har enbart pris- och löneomräknats.

Anslaget 25:7 *Bidrag till vissa organisationer m.m.* är nytt. Regeringen föreslår att riksdagen under anslaget för budgetåret 2001 anvisar 26 223 000 kr.

Det nya anslaget omfattar medel motsvarande vad som hittills anvisats under anslaget A3 *Vuxenstudiestöd m.m.* under anslagsposter till korttidsstudiestöd och internatbidrag samt timersättning vid sårvux. Regeringen skrev i proposition 1999/2000:10 *Ett reformerat studiestöd* att syftena med korttidsstudiestöd och internatbidrag skulle tillgodoses i andra former. Bestämmelser om dessa stödformer finns därför inte med i den nya studiestödslagen (1999:1395, bet. 1999/2000:UbU7, rskr. 96). Nu föreslår regeringen att det under anslaget 25:7 skall anvisas medel som fördelas av Landsorganisationen (LO) och Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) samt Statens institut för särskilt utbildningsstöd (SISUS) för i huvudsak samma utbildningsinsatser som nu. Korttidsstudiestödet, som hittills har varit skattepliktigt och pensionsgrundande, skall enligt regeringen i framtiden inte beskattas. Regeringen anser det rimligt med ett påslag på det beräknade nettobeloppet som kompensation för bortfallet av pensionsrätt och rätt till semesterersättning. Studerande som har inkomstbortfall vid deltagande i sårvux skall kunna söka timersättning hos SISUS. Regeringen avser att i förordning reglera vad som fr.o.m. den 1 juli 2001 skall gälla för korttidsstudiestöd, internatbidrag och timersättning vid sårvux. Den föreslagna utformningen av dessa stöd kan också komma att föranleda förslag senare om vissa lagändringar.

Regeringen begär riksdagens godkännande av vad den förordar om *bidrag till vissa organisationer m.m.*

Vidare begär regeringen riksdagens godkännande av att under år 2001 *lån tas upp i Riksgäldskontoret* för det samlade behovet av studielån om 103,2 miljarder kronor.

Regeringen begär också *bemyndigande* att under år 2001, i fråga om ramanslaget 25:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål*, beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 3 000 000 kr efter år 2001.

Motionerna

Förslagen till anslagsbelopp i oppositionspartiernas motioner framgår av bilaga 4.

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 2000/01:Ub819 ett lägre belopp än regeringen under anslaget 25:1 *Studiehjälp* (yrk. 26). Förslaget bygger på att studiebidragets belopp inte höjs. Under anslagen 25:2 *Studiemedel m.m.* och 25:4 *Vuxenstudiestöd m.m.* föreslår Moderaterna lägre belopp än regeringen, vilket sammanhänger med partiets förslag om en successiv neddragning av Kunskapslyftet (yrk. 27 respektive 28). Motionärerna föreslår även att riksdagen skall anvisa i motionen angivna belopp under de olika anslagen för budgetåren 2002 och 2003.

Kristdemokraterna föreslår i motion 2000/01:Ub724 under anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* ett belopp som är 650 miljoner kronor högre än det regeringen föreslagit, och under anslaget 25:4 *Vuxenstudiestöd m.m.* ett belopp som är tre miljarder kronor lägre än det regeringen föreslagit (yrk. 11). Kristdemokraterna vill med början den 1 juli 2001 successivt införa ett nytt vuxenstudiestöd, som skall ersätta svux, svuxa och särskilt utbildningsbidrag. Det nya vuxenstudiestödet skall ge alla mellan 25 och 55 år som inte har fullständiga betyg från grund- och/eller gymnasieskola skattefria studiemedel motsvarande gällande totalbelopp i studiemedelssystemet, men dessa skall i sin helhet vara bidrag. Därutöver skall möjlighet finnas till lån upp till 3 000 kr per månad.

Centerpartiet föreslår i motion 2000/01:Ub725 under anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* ett belopp som är 1 miljard kronor högre än det regeringen föreslagit. Partiet vill ha ett studiemedelssystem som bygger på principen hälften bidrag och hälften lån. Hela det belopp som regeringen föreslår under anslaget 25:4 *Vuxenstudiestöd m.m.* föreslås i centermotionen överflyttat till utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet.

Folkpartiet föreslår i motionerna 2000/01:Fi211 yrkande 18 och 2000/01:Ub820 yrkande 34 en ökning av beloppet på anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* på 1,7 miljarder kronor och en minskning på anslaget 25:4 *Vuxenstudiestöd m.m.* på 3,7 miljarder kronor. Folkpartiet vill också minska anslaget 25:7 *Bidrag till vissa organisationer m.m.* med 16 miljoner kronor, jämfört med regeringens förslag. Totalbeloppet i studiemedlen skall enligt Folkpartiet ökas med 200 kr per månad för alla studerande, och den högre bidragsdelen i studiemedlen skall för vuxna i gymnasiala studier vara 60 % av totalbeloppet, inte som regeringen föreslår 82 %. Av andra yrkanden i motion 2000/01:Ub820 framgår att Folkpartiet vill göra en kraftig minskning av Kunskapslyftets omfattning. Motionärerna vill ta bort svux vid vissa lärarutbildningar och NT-svux och hänvisa studenterna till studiemedel.

Inga motioner tar upp regeringens förslag om bemyndigande, lån i Riksgäldskontoret eller det regeringen förordar om bidrag till vissa organisationer.

Utskottet

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen anvisar anslagen enligt regeringens förslag och avslår samtliga nu refererade motionsyrkanden.

Enligt 5 kap. 12 § riksdagsordningen kan riksdagen besluta om anslagsbelopp först sedan utgiftsram för det berörda budgetåret har fastställts. Detta kommer för budgetåret 2002 att ske tidigast i november nästa år. Riksdagen kan således inte nu besluta om anslagsbelopp för budgetåren 2002 och 2003.

U t s k o t t e t föreslår vidare att riksdagen godkänner att under år 2001 lån tas upp i Riksgäldskontoret för det samlade behovet av studielån om 103,2 miljarder kronor, att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om bidrag till vissa organisationer samt att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2001, i fråga om ramanslaget 25:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål*, beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 3 000 000 kr efter år 2001.

Studiestöd till ungdomar i gymnasial utbildning

Kristdemokraterna föreslår i motion 2000/01:Ub724 att alla skall ges rätt till tre års studier i gymnasieskolan och att denna rätt skall gälla under hela tidsperioden från 16 till 25 års ålder (yrk. 5). För studierna i gymnasieskolan skall enligt deras förslag fr.o.m. den 1 juli 2002 ett gymnasiestudiebidrag på 1 350 kr per månad utgå i 10 månader per år (yrk. 6). Även i motion 2000/01:Ub412 (kd) framförs förslag om att ett sådant gymnasiestudiebidrag skall införas på sikt (yrk. 1).

I motion 2000/01:Ub724 framför Kristdemokraterna också krav på att elever i gymnasiesärskolan skall omfattas av samma förmåner som elever i gymnasieskolan (yrk. 4). Dessa får i dag studiehjälp, som inkluderar möjlighet i vissa fall att få extra tillägg och/eller inackorderingstillägg, medan elever i gymnasiesärskolan får förlängt barnbidrag och inte studiehjälp. Motsvarande förslag förs fram i motion 2000/01:Ub722 (mp).

En översyn av studiebidragssystemet för gymnasieungdomar begärs i motion 2000/01:Ub713 (s). Motionärerna vill ha en kartläggning av konsekvenserna av att studiebidrag inte utgår under årets samtliga månader, utan endast i nio månader per år.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionärernas yrkanden om tillkännagivanden.

Riksdagen bör inte göra några ställningstaganden till genomgripande förändringar i skolsystemet – t.ex. om till vilken ålder man får förbli elev i gymnasieskolan – utan att frågan varit föremål för grundlig utredning. Också förslag om betydligt höjda studiebidrag kräver underlag innan riksdagen bör ta ställning.

Frågan om ekonomiskt stöd till eleverna i gymnasiesärskolan har behandlats i riksdagen flera gånger, senast i samband med propositionen om nationell handlingsplan för handikappolitiken (prop. 1999/2000:79, yttr. UbU4y, bet. SoU14, rskr. 240). Utbildningsutskottet anslöt sig i sitt yttrande till uppfattningen att det är en viktig princip att elever med funktionshinder så långt möjligt skall ha lika möjligheter till utbildning med studiestöd som andra elever. Denna fråga, när det gäller elever i gymnasiesärskolan, bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Studiemedel

Centerpartiet begär i motion 2000/01:Ub479 att regeringen låter göra en översyn av de bestämmelser som tillämpas vid bedömningen av *vilka utbildningar som skall vara studiemedelsberättigade* (yrk. 14). Motionärerna påpekar att studiemedel i dag ges till de studerande som väljer en av de väletablerade utbildningar som finns att tillgå, medan studenter i vissa utbildningar som har tillkommit på senare tid inte har ansetts berättigade till studiemedel. Som exempel nämns naprapatutbildningen.

Även i motion 2000/01:Ub718 (fp) efterlyses principerna för beslut i dessa frågor (yrk. 1). Naprapatutbildning nämns som exempel. Motionärerna vill att regeringen skall lämna förslag till hur nya utbildningar skall kunna prövas för att komma i fråga för rätt till studiefinansiering (yrk. 2).

Utredning av förutsättningarna för att göra naprapatutbildningen studiemedelsberättigande begärs också i motionerna 2000/01:Ub727 (s) och 2000/01:Ub729 (s).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen med anledning av motionerna gör ett tillkännagivande till regeringen.

Riksdagen beslutade år 1994 att naprapater skulle få legitimation för utövande av sitt yrke (prop. 1993/94:145, bet. SoU24, rskr. 409). Naprapathögskolan fick därmed officiellt erkännande som utbildningsanordnare för ett yrkes som tillerkänts legitimation. Även om utbildningen vid prövning inte har befunnits vara att betrakta som en högskoleutbildning, har den ställts under tillsyn av Högskoleverket. Motsvarande situation gäller för den fyraåriga utbildningen vid Skandinaviska Kiropraktorhögskolan, som numera kan ligga till grund för legitimation som kiropraktor. Högskoleverket har på regeringens uppdrag utrett möjligheterna att inordna kiropraktor- och naprapatutbildningarna i den statliga högskolan (*Kan kiropraktor- och naprapatutbildningar inordnas i den statliga högskolan?* Högskoleverkets rapportserie 1998:12R). Inget beslut om sådant inordnande har fattats. Regeringen avslag år 1995 Naprapathögskolans ansökan om att dess utbildning skulle berättiga till statligt studiestöd.

Att ge eleverna i de legitimationsgrundande utbildningarna vid Naprapathögskolan och Skandinaviska Kiropraktorhögskolan rätt till statligt studiestöd skulle marginellt öka statens kostnader för studiestödet. Utskottet anser det skäligt att eleverna ges sådan rätt. Regeringen bör snarast möjligt fatta beslut om detta.

Den *maximala tiden* som man kan få studiemedel för studier på eftergymnasial nivå är enligt den nya studiestödslagen (1999:1395) 240 veckor, vilket motsvarar sex års (tolv terminers) heltidsstudier under läsår av normal längd. Riksdagen beslutade vid förra riksmötet, på förslag av regeringen, att det skall krävas synnerliga skäl för att studiemedel skall kunna beviljas för tid därutöver (prop. 1999/2000:10, bet. UbU7, rskr. 96). Samma tidsgräns gäller i den gamla studiestödslagen, men villkoret för att tiden skall kunna utsträckas är att det finns särskilda skäl. För studier på gymnasial nivå blir den maximala tiden för studiemedel i det nya systemet minskad från tre till två år, när det gäller elever som redan har en treårig gymnasieutbildning.

I fem motioner ifrågasätts skärpningarna.

Moderaterna vill enligt motion 2000/01:Ub819 att tolvterminersregeln skall ses över så att den inte omöjliggör längre utbildningar av mer avancerad karaktär (yrk. 17 delvis).

Centerpartiet anser enligt motion 2000/01:Ub479 att reglerna för dispens från tolvterminersregeln bör ses över (yrk. 23). Motionärerna påpekar att möjligheterna att ändra inriktning av sina studier eller bygga vidare på sin tidigare utbildning begränsas av de nya bestämmelserna.

Samma sak påtalas i motionerna 2000/01:Ub702 (m), 2000/01:Ub705 (m) och 2000/01:Ub720 (s) som alla särskilt tar upp de läkarstuderandes situation.

I motion 2000/01:Ub719 (c) är det de konststuderandes problem som motiverar motionärens begäran om översyn av reglerna. Hittills har man kunnat få studiemedel för förberedande konstnärlig utbildning på gymnasial nivå i tre år, medan detta enligt den nya lagen kommer att begränsas till två år.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Syftet med skärpningen var att förebygga omfattande skuldsättning. En av följderna av de nya reglerna kommer enligt utskottets bedömning att bli att studenterna måste planera sina studieval effektivare än hittills. En student som finner att hon eller han vill ändra studieinriktning kommer att behöva bestämma sig för detta tidigare än i dag.

Den nya studiestödslagen träder i kraft den 1 juli 2001. Enligt övergångsbestämmelserna till lagen kan den, som före detta datum har påbörjat högskoleutbildning och beviljats studiemedel för den, beviljas studiemedel enligt den äldre studiestödslagens bestämmelser om särskilda skäl. Denna rätt gäller enligt vad riksdagen har beslutat t.o.m. den 30 juni 2003. Utbildningsministern har i ett svar på en skriftlig fråga (2000/01:1) sagt att det kan bli aktuellt att se över dispensreglerna för studenter som har förutsatt dispens när de påbörjade studierna, men inte hinner slutföra sin utbildning inom den tiden. CSN har i ett pressmeddelande förklarat att myndigheten kommer att anse att det finns synnerliga skäl att studerande, som påbörjade sina studier innan det nya regelverket var beslutat i riksdagen (december 1999) och som kommer att avsluta dessa efter den 30 juni 2003, får beviljas studiemedel med utgångspunkt i dagens regler och praxis även efter den 30 juni 2003.

För dem som påbörjar sina studier i det nya systemet skall de av riksdagen beslutade reglerna gälla, dvs. att det för studiemedel utöver tolv terminer skall krävas synnerliga skäl. Vad som skall anses vara synnerliga skäl blir det en uppgift för CSN och den överklagandenämnd som kommer att inrättas den 1 juli 2001 att avgöra.

Konstnärlig utbildning vid folkhögskola används ofta som förberedelse för inträde vid konstnärlig högskoleutbildning. Denna folkhögskoleutbildning räknas som gymnasial utbildning. Utbildningsprogrammen för konstnärlig högskoleexamen är numera oftast femåriga. Den totala utbildningstiden efter avslutad treårig gymnasieutbildning skulle med treårig förberedande utbildning alltså bli åtta år. Utskottet anser att begränsningen av den tid man kan beviljas studiemedel för förberedande utbildning på gymnasial nivå är väl motiverad med hänsyn till syftet att förebygga alltför omfattande skuldsättning.

Ett stort antal motioner tar upp frågor om *villkoren i övrigt för att få studiemedel*.

Moderata samlingspartiet framför i motion 2000/01:Ub819 förslag om att inkomstprövningen i studiemedelssystemet – det s.k. fribeloppet – skall avskaffas (yrk. 17 delvis). I motion 2000/01:Ub260 föreslår Moderaterna likaså avskaffande av fribeloppet samt att räntorna på studielån skall vara avdragsgilla vid beskattningen (yrk. 19). Avskaffande av fribeloppet förordas

även i motionerna 2000/01:Ub706 (yrk. 1), 2000/01:Ub710, 2000/01:Ub711 (yrk. 2) och 2000/01:Ub715 (alla m). I den sistnämnda motionen sägs att en poänggräns bör införas i stället för fribeloppet.

Kristdemokraterna vill enligt motion 2000/01:Ub724 se ett nytt heltäckande studiestödssystem med en ny struktur (yrk. 1). För studier på grundskole- och gymnasienivå skall skilda system gälla för personer upp till 25 år och för personer mellan 25 och 55 år. Ett tredje system skall gälla för studier vid universitet och högskolor. För yrkesverksamma skall studiefinansieringen ske genom utbildningskonton. Kristdemokraterna vill vidare att bidragsdelen i studiemedel för universitets- och högskolestudier skall höjas den 1 juli 2002 till 40 % av totalbeloppet (yrk. 8). Inkomstprövningen skall inte påverka bidragsdelen i studiemedlen (yrk. 9). I motion 2000/01:Ub805 (kd), som handlar om utbildning i Stockholmsregionen, föreslås att inkomstprövningen helt avskaffas (yrk. 5). En utökning av bidragsdelen i studiemedlen bör enligt motion 2000/01:Ub412 (kd) utredas (yrk. 2).

Centerpartiet hävdar i motion 2000/01:Ub12 att studiemedelssystemet är den enskilt största orsaken till den sociala snedrekryteringen till högre utbildning. Motionärerna förespråkar ett nytt studiefinansieringssystem, där lån och bidrag utgör 50 % vardera av totalbeloppet, fribeloppet utgör 200 % av basbeloppet och återbetalningen sker i ett modifierat annuitetssystem över en period av 20–25 år (yrk. 11). Samma modell förordas i motion 2000/01:Ub493 (c) där motionären skriver att den blir till nytta för studenter vid Högskolan i Kalmar och i hela Sverige (yrk. 3).

Folkpartiet anser enligt motion 2000/01:Ub820 att totalbeloppet skall ökas med 200 kr per månad, att den högre bidragsdelen för vuxna i gymnasiala studier skall vara 60 % av totalbeloppet och att fribeloppet bör höjas till 300 % av basbeloppet (yrk. 26–28).

Motion 2000/01:Kr537 (m) handlar om idrottens villkor. Motionärerna anser att elitidrottare bör kunna få studiemedel med lägre krav på studietakt än vad som gäller generellt, och under fler terminer (yrk. 4).

Studiemedelssystemet måste utformas så att det inte automatiskt straffar den som presterar mindre på grund av barnafödande, skriver motionärerna i motion 2000/01:Sf227 (kd) yrk. 3.

En översyn av reglerna om studiestöd till svenska ungdomar som är bosatta utomlands och studerar där föreslås i motion 2000/01:Ub726 (fp).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Den studiestödsreform som beslutades vid förra riksmötet innebär att systemet blir mer sammanhållet och överblickbart än det nuvarande. Det nya systemet har ännu inte trätt i funktion. Riksdagen ställde sig vid förra riksmötet bakom regeringens förslag om att bibehålla inkomstprövningen, men höja fribeloppet. Det fribelopp som riksdagen har beslutat skall gälla fr.o.m. den 1 juli 2001 är 250 % av basbeloppet, alltså högre än det som Centerpartiet förordar men lägre än enligt Folkpartiets förslag. Motionärerna har inte anfört några nya skäl som motiverar en ändrad ståndpunkt. Bidragsdelen höjs i det nya systemet, jämfört med det nuvarande. Regeringen förklarade sig dela Studiestödsutredningens uppfattning att ett högre bidrag har en stimulerande effekt på rekryteringen till högre utbildning särskilt bland inkomstsvaga grupper. Att höjningen inte är lika stor som Studiestödsutred-

ningen hade föreslagit motiverades av regeringen med att det statsfinansiella läget inte medger det (prop. 1999/2000:10, bet. UbU7, rskr. 96). Utskottet utgår därför från att regeringen kommer att överväga möjligheterna att höja bidragsdelen, när detta bedöms statsfinansiellt möjligt.

Utskottet anser det inte rimligt att elitidrottare skall skuldsätta sig mer än andra studenter.

Vid prövningen av ansökan om fortsatta studiemedel skall, enligt både den gamla studiestödslagen och den nya, hänsyn tas till förhållanden av personlig natur som kan antas ha inverkat på studieresultatet. CSN har bemyndigats att meddela föreskrifter för tillämpningen av bl.a. denna bestämmelse i studiestödslagen. Utskottet utgår från att CSN liksom hittills kommer att räkna bl.a. svårigheter att kombinera föräldraskap och studier som ett sådant förhållande av personlig natur.

I studiestödsförordningen, såväl den nuvarande (1983:418) som den nya (2000:655), finns ett krav på att den som beviljas studiemedel för studier utanför Norden skall ha varit folkbokförd i Sverige under de senaste två åren. Om det finns särskilda skäl, kan studiemedel beviljas fastän detta villkor inte är uppfyllt. Utskottet anser inte att det finns anledning för riksdagen att begära en översyn på denna punkt.

Centrala studiestödsnämndens (CSN:s) roll i studiestödet tas upp i fem motioner (alla m).

Enligt motion 2000/01:Ub701 bör regeringen lägga fram förslag om en modell med studielån i bank (yrk. 1) och om nedläggning av CSN (yrk. 2). Nedläggning av CSN föreslås också i motion 2000/01:Ub706 (yrk. 2). I motion 2000/01:Ub711 sägs att CSN bör läggas ned. Banker kan administrera studiestödet och statens roll bör begränsas till att bevilja lånen och garantera återbetalningen (yrk. 1). Enligt motion 2000/01:Ub714 bör administrationen av studielån ske på den avreglerade kreditmarknaden. Om staten framgent vill ge särskilt studiebidrag skall detta administreras av CSN, heter det i motionen. I motion 2000/01:Ub717 föreslås att det öppnas en marknad för andra alternativ än CSN, att byråkratin görs lättare och att inkomstprövningen avskaffas.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Liknande yrkanden avstyrktes vid förra riksmötet (bet. 1999/2000:UbU7 s. 20). Utskottets uppfattning är fortfarande att ordningen att CSN sköter både utbetalning och återbetalning har stora fördelar både för staten och för studenterna. Om man tänker sig att bankerna själva skulle få avgöra lånevillkoren, skulle tryggheten för studenterna minska kraftigt jämfört med det system som riksdagen förra året beslutade om.

Centerpartiet för i motion 2000/01:Fi210 fram förslag om ett system med *avskrivning av studieskulder* för att ge incitament för färdigutbildade att flytta ut och bli yrkesverksamma i vad motionärerna kallar Småortssverige (yrk. 8). Samma tanke förs fram i motion 2000/01:Ub493 (c), där motionären föreslår Kalmar län som försöksområde (yrk. 2). Enligt den förstnämnda motionen skall systemet inrättas från halvårsskiftet 2001.

Miljöpartiet föreslår i motion 2000/01:N383 att riksdagen skall begära att regeringen utreder effekterna av en avskrivning av studielån för de nyexami-

nerade akademiker som flyttar till avfolkningshotade kommuner (yrk. 2). I motionerna 2000/01:Ub712 (kd) och 2000/01:N268 (fp) yrk. 17 föreslås att regeringen skall återkomma med förslag om försöksverksamhet med sådan avskrivning.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena, som motiveras av regionalpolitiska skäl.

Den regionalpolitiska utredningen avlämnade sitt slutbetänkande i slutet av september (SOU 2000:87). I reservationer i utredningen tas idén om avskrivning av studieskuld upp. Riksdagen bör avvakta regeringens beredning av utredningens förslag.

Studiestöd vid vuxenutbildning

Kristdemokraterna begär i motion 2000/01:Ub287, som handlar om *vuxenutbildning*, ett tillkännagivande om vikten av att studerande erbjuds *studiefinansiering* som är rättvis och förutsägbar (yrk. 5). Grundprincipen måste vara att den enskildes ekonomiska insats skall vara likvärdig för samma typ av studier. Om det i något avseende skiljer sig åt måste det därför också ur ett rättviseperspektiv gå att förklara skillnader, heter det i motionen. I motion 2000/01:Ub724 presenterar Kristdemokraterna sitt förslag till nytt vuxenutbildningsstöd för studerande som saknar betyg från grund och/eller gymnasieskola (yrk. 7). Dessa skall erbjudas totalbeloppet i studiemedlen som ett skattefritt bidrag, som kan kompletteras med ett lån upp till 3 000 kr per månad. Räntan på lånet skall vara avdragsgill.

I motionerna 2000/01:Ub279 och 2000/01:Ub707 (kd), som är likalydande, föreslås att alla som önskar skall ha rätt till särskilt utbildningsbidrag för att läsa in treårig gymnasiekompetens.

Villkoren för det särskilda utbildningsbidraget tas upp i tre motioner. Enligt motion 2000/01:Ub278 (s) behövs särskilda insatser för personer med dyslexi. För dem är de 360 dagar som nu är gränsen för särskilt utbildningsbidrag inte tillräckligt. Studiefinansieringen i Kunskapslyftet bör ses över, eftersom det särskilda utbildningsbidraget räcker till alltför få, säger motionärerna i motion 2000/01:Ub296 (s). Det bör inte finnas någon fast gräns för hur många personer med anställning som får tilldelas särskilt utbildningsbidrag, hävdar motionärerna i motion 2000/01:Ub708 (s).

En översyn, med utgångspunkt i invandrades behov, bör göras av studiefinansieringssystemet vid studier i sfi, gymnasiestudier och uppgradering eller komplettering av gymnasieutbildning, anser motionärerna i motion 2000/01:Ub723 (s). De hänvisar till Statskontorets kritik av det nya studiemedelssystemet när det gäller sfi och till Kunskapslyftskommitténs slutbetänkande.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Regeringen har anmält sin avsikt att i januari 2001 lägga fram en proposition om vuxnas lärande. Riksdagen bör avvakta regeringens förslag.

Folkpartiet framför i motion 2000/01:Ub820 sin uppfattning att det behövs ett helt nytt system med individuella *utbildningskonton* för att människor skall få bättre möjligheter att klara sin försörjning vid vuxenstudier (yrk. 23). Motionärerna anser att det nuvarande avdragsgilla pensionssparandet skulle

kunna användas för finansiering av sådana studier, genom att personer i åldrarna 30–55 år får låna av det allmänna pensionssystemet upp till förslagsvis 60 % av sin årslön. I gengäld skulle vederbörandes ålderspension reduceras med motsvarande belopp (yrk. 24).

I motion 2000/01:T230 (s) framhåller motionärerna, som hänvisar till att staten har avsatt 1 miljard kronor till individuell kompetensutveckling, att arbetsmarknadens parter bör ta det huvudsakliga ansvaret för planering, tillgänglighet och uppföljning för investeringar i utbildning i arbetslivet (yrk. 8).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

En utredning om individuellt kompetenssparande pågår för närvarande (dir. 1999:106). Den skall slutredovisas den 30 januari 2001. Riksdagen bör avvakta utredningen och regeringens beredning av ärendet.

Utredning av studiesociala frågor

Vänsterpartiet föreslår i motion 1999/2000:Ub707 att en utredning tillsätts för att se över hur studiestödssystemet kan kompletteras med andra förmånssystem för vuxenstudier och studenter, såsom bostadsbidrag, socialbidrag och arbetslöshetskassa. Även bostadssituationen – inte minst för funktionshindrade studenter – och studenthälsovården bör belysas i en sådan utredning, anser motionärerna. I motion 2000/01:Ub419 begär Vänsterpartiet en utredning om ohälsöförsäkring för studenter.

Även Kristdemokraterna föreslår i motion 1999/2000:Ub421 en undersökning av den studiesociala problematiken. Motionärerna anser att det råder en fortsatt brist på samordning i trygghetssystemen för studenter (yrk. 1). Samma förslag framförs i Kristdemokraternas motioner 2000/01:Ub810 yrkande 4 och 2000/01:Ub724 yrkande 3. I den sistnämnda motionen föreslås särskilt en konsekvensanalys av situationen för studerande med barn (yrk. 2).

Centerpartiet hävdar i motion 1999/2000:Ub499 att det behövs en studiesocial utredning (yrk. 34). Många beslut om bostäder, familjestöd och arbetsmarknadspolitik har enligt motionärerna varit till studenternas nackdel. I motion 2000/01:Ub12, som väcktes med anledning av den forskningspolitiska propositionen, föreslår Centerpartiet också en studiesocial utredning (yrk. 13). I motionerna 1999/2000:Ub499 och 2000/01:Ub479 framför Centerpartiet på nytt sin uppfattning att det behövs ett enhetligt studerandebegrepp i de lagar och förordningar som rör studenter (yrk. 28 respektive 22).

Miljöpartiet föreslår i motion 2000/01:A808 en utredning om att återinföra bartillägget i studiemedlen (yrk. 34).

I motion 2000/01:Ub731 (s) skriver motionärerna att när man nu har tagit ett samlat grepp på studiestödssystemet, är det dags att gå igenom samhällets trygghetssystem för att på motsvarande sätt anpassa dess regler efter kunskapssamhällets verklighet. Det måste exempelvis vara möjligt att skaffa barn under den period man studerar, heter det i motionen.

Utredning av de ekonomiska förutsättningarna vid högskolestudier för ensamstående föräldrar begärs i motionerna 1999/2000:Ub710 och 2000/01:Ub730 (s) av samma motionär. En översyn av trygghetssystemen för studen-

ter med barn begärs i motion 2000/01:Ub703 (fp). Motionären tar upp frågorna om rätt att behålla studiemedel under föräldradedighet, att tid då man varit ledig för vård av barn skall räknas av från maximitiden tolv terminer, att studiemedel skall kunna utgå under sommaren och att studenter med inkomst under socialbidragsnormen skall kunna beviljas socialbidrag.

Enligt motion 2000/01:Ub728 (s) behövs en översyn av hur vårdbidrag påverkar studiestödet. Motionärerna anser det fel att föräldrar till funktionshindrade barn tvingas finansiera sina egna studier med vårdbidrag för sitt barn.

I motion 2000/01:Ub721 (s) tar motionärerna upp problemet att man inte kan vara sjukskriven till 50 % och bedriva studier på halvtid, och därvid uppbära halv sjukpenning och studiemedel för halvtidsstudier. De vill ha en översyn av studiemedelssystemet för att komma till rätta med detta förhållande.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Den studiestödsreform som riksdagen fattade beslut om förra året innebär att studenterna infogas i det allmänna pensionssystemet. Höjningen av fribeloppet medför att möjligheterna för studenter med försörjningsbörda att komplettera studiemedlen med förvärvsinkomster ökar betydligt. En princip bakom reformen var att hålla tillbaka skuldsättningen. Utskottet är inte berett att återinföra en ordning där studenter får försörja sina barn genom studielån, så som fallet var innan barntilläggen i studiemedelsystemet avskaffades. De allmänna barnbidragen, flerbarnstilläggen och studiebidragen i studiehjälpsystemet ökades den 1 januari detta år och ökar enligt regeringens budgetförslag ytterligare den 1 januari nästa år.

Kostnaderna för barnomsorg kommer att minska för flertalet studentfamiljer som en följd av riksdagens beslut om maxtaxa och allmän förskola (prop. 1999/2000:129, bet. 2000/01:UbU5, rskr. 46).

En utredning pågår om de ekonomiska familjestöden. I direktiven till denna utredning ingår att ensamstående föräldrars situation särskilt skall beaktas (dir. 2000:16). Utredningens analyser skall omfatta bl.a. marginaleffekter och de fattigdomsfällor som dessa skapar samt fördelningseffekter. Därvid skall de samlade effekterna av skatt, bostadsbidrag, socialbidrag, avgifter i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, socialförsäkringssystemen, arbetslöshetsförsäkringen, studiestödssystemet, återbetalningen av studielån och underhållsstöd beskrivas vid olika inkomstlägen och för olika familjetyper. Särskild vikt skall läggas vid analysen av ensamstående föräldrars ekonomiska möjligheter att studera. Utredningen skall pröva alternativa vägar för att stödja ensamförsörjare i övergången från socialbidrag till studier. Uppdraget skall slutredovisas senast den 28 februari 2001.

Vårdbidrag är en ersättning till förälder till ett barn med sjukdom eller funktionshinder och avser dels ersättning för merkostnader som sjukdomen eller funktionshindret ger upphov till, dels ersättning för förälderns merarbete. Den förra delen räknas inte som inkomst av tjänst för föräldern och påverkar därför inte rätten till studiemedel. Den del av ett vårdbidrag som avser ersättning för merarbetet betraktas däremot som inkomst av tjänst och kan därför, om beloppet överstiger fribeloppet, påverka studiemedlen. Som utskottet tidigare nämnt höjs fribeloppet den 1 juli 2001.

För att möta den ökade efterfrågan på studentbostäder beslutade riksdagen i juni detta år om stöd till investeringar för ny- och ombyggnad av studentbostäder inom en ram på 400 miljoner kronor under år 2001 och 2002 (prop. 1999/2000:100, bet. FiU27, rskr. 262). Detta skall medge bidrag till ca 10 000 lägenheter.

Riksdagen godkände i maj detta år regeringens förslag att uppgiften att skapa ett tillgängligt samhälle skall vara ett av de tre områden som skall prioriteras i handikappolitiken under de närmaste åren (prop. 1999/2000:79, bet. SoU14, rskr. 240). I årets budgetproposition föreslår regeringen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg att Handikappombudsmannen tillförs 7 miljoner kronor för inrättande av ett nationellt tillgänglighetscenter med uppgift att vara ett nationellt rådgivande organ i frågor om tillgänglighet.

Utskottet har från Utbildningsdepartementet inhämtat att svårigheten att finna ett objektivet mått på storleken av en partiell nedsättning av studieförmågan är motivet till att man inte kan kombinera sjukpenning på halvtid med studiemedel för halvtidsstudier. Den som har studielån och är sjuk längre tid än 30 dagar och därför inte kan studera, kan få studieskulden reducerad för de delar av studietiden som överstiger 30 dagar.

Övrigt

Villkoren för invandrare under grundskoleutbildning tas upp i motion 2000/01:Ub228 (kd). Motionären påtalar att reglerna om socialbidrag och om arbetslöshetskassa gör att en invandrare som behöver grundskoleutbildning för att kunna få ett arbete hindras från att delta i utbildning.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Enligt socialtjänstlagen (1980:620, 6 §) är en förutsättning för att en person skall ha rätt till försörjningsstöd att hon eller han inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt. Kommunen är däremot inte förhindrad att ge en invandrare försörjningsstöd under studier på grundskolenivå. Enligt vad utskottet har inhämtat från Svenska Kommunförbundet gör vissa kommuner det. I annat fall blir invandraren hänvisad till studiestöd enligt studiestödslagen. Studiestödsformen särskilt utbildningsbidrag kan sökas av såväl svenskar som invandrare som är arbetslösa och behöver grundskoleutbildning. En förutsättning är dock att man är berättigad till a-kassa, vilket kräver att man redan har haft arbete under en viss tid. Riksdagen gjorde för ett halvår sedan, på förslag av arbetsmarknadsutskottet, ett tillkännagivande till regeringen om att det finns skäl att möjliggöra reguljära studier inom ramen för aktivitetsgarantin i vissa fall (bet. 1999/2000:AU7 s. 32, rskr. 230). Förordningen om arbetsmarknadspolitiska program (2000:634) har helt nyligen ändrats så att man kan gå utbildning inom Kunskapslyftet på grundskole- eller gymnasienivå i högst sex månader med bibehållet aktivitetsstöd.

Kristdemokraterna begär i motion 2000/01:Ub724 en utredning om hur behovet av *CSN:s upplåning i Riksgäldskontoret* kan minska (yrk. 10). Enligt motionärerna är den växande skuldstocken en tickande bomb. I motion

2000/01:Ub704 (kd) föreslås att regeringen skall utreda alternativet att utförsälja studielånsstocken på marknaden (yrk. 1). En förutsättning skall då vara att villkoren för studenterna blir lika fördelaktiga som i dagens situation, eller bättre.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Att skuldstocken i studiestödssystemet ökar är en självklar följd av att fler personer studerar och får studiestöd. Den studiestödsreform som träder i kraft nästa år har utformats bl.a. med syftet att stimulera studenter att inte ta mer studielån än nödvändigt. Det ändrade återbetalningssystemet kommer att betydligt minska risken för att staten tvingas till omfattande avskrivningar. Ett yrkande om försäljning av skuldstocken på marknaden avslogs av riksdagen vid förra riksmötet (bet. 1999/2000:UbU7 s. 22). Utskottet anser även nu att motionärernas idé är realistisk.

Enligt samma motionärer skulle det kunna vara lönsamt för staten att ge *bonus vid förtida återbetalning* av studiemedel (mot. 2000/01:Ub704 yrk. 2).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Även detta förslag behandlades vid förra riksmötet och avslogs då med hänvisning till att regeringen redan har möjlighet att besluta om bonus, om den finner att detta skulle vara fördelaktigt.

Enligt motion 2000/01:Ub732 (s) är det angeläget att *följa upp* hur *det reformerade studiestödssystemet* påverkar rekryteringen till högskolorna. I motion 2000/01:Ub733 (s) begär motionären att regeringen skall följa upp studiestödsreformen när det gäller avtrappningen av rätten till studielån för studenter som är 41 år eller äldre.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivande.

Det är enligt utskottets uppfattning en självklarhet att studiestödsreformen skall följas upp. Regeringen markerade också detta i propositionen (prop. 1999/2000:10 s. 134).

Utskottet övergår slutligen till *övriga motionsyrkanden*.

I följande motioner framförs förslag i frågor, i vilka det enligt nuvarande regelsystem inte ankommer på riksdagen att besluta.

CSN:s praxis när det gäller beviljande av inackorderingstillägg tas upp i motion 2000/01:Ub235 (kd). Motionären anser att CSN:s villkor för att bevilja inackorderingstillägg begränsar möjligheten för barn med arbetar- och medelklassbakgrund att välja fristående gymnasieskolor.

I motion 2000/01:Ub709 (m) säger motionärerna att de personer som vill utbilda sig till lokförare – en utbildning som i framtiden enligt branschens företrädare bör bedrivas av fristående utbildningsföretag – bör få tillgång till studiemedel.

I motion 2000/01:Ub716 (m) påpekar motionärerna att studenter vid Göteborgs universitet som deltar i utbildning som universitetet har förlagt till Sussex i England får lägre belopp i studiemedel än de skulle ha fått om de blivit antagna som studenter vid ett engelskt universitet. Detta måste ändras, menar motionärerna.

U t s k o t t e t föreslår att dessa yrkanden skall avslås.

Utskottet hemställer

1. beträffande *regeringens lagförslag*

att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349), lag om ändring i lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa samt lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395),

res. 1 (m) – delvis

2. beträffande *anslag under utgiftsområde 15 Studiestöd budgetåret 2001 m.m.*

a) att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 2000/01:Ub724 yrkande 11, 2000/01:Ub725, 2000/01:Ub819 yrkandena 26–28, 2000/01:Ub820 yrkande 34 i denna del och 2000/01:Fi211 yrkande 18 i denna del anvisar *anslagen* under utgiftsområde 15 Studiestöd enligt uppställning i bilaga 4,

b) att riksdagen *bemyndigar* regeringen att under år 2001, *i fråga om ramanslaget 25:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål*, beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 3 000 000 kr efter år 2001,

c) att riksdagen godkänner att under år 2001 *lån tas upp i Riksgäldskontoret* för det samlade behovet av studielån om 103,2 miljarder kronor,

d) att riksdagen godkänner vad regeringen förordar beträffande *bidrag till vissa organisationer*,

3. beträffande *studiestöd till ungdomar i gymnasial utbildning*

att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub412 yrkande 1, 2000/01:Ub713, 2000/01:Ub722 och 2000/01:Ub724 yrkandena 4–6,

res. 2 (kd) – delvis

4. beträffande *vilka utbildningar som berättigar till studiemedel*

att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:Ub479 yrkande 14, 2000/01:Ub718 yrkandena 1 och 2, 2000/01:Ub727 och 2000/01:Ub729 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. beträffande *maximal tid som studiemedel får lämnas för*

att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub479 yrkande 23, 2000/01:Ub702, 2000/01:Ub705, 2000/01:Ub719, 2000/01:Ub720 och 2000/01:Ub819 yrkande 17 i denna del,

res. 3 (m, kd, c, fp)

6. beträffande *villkoren i övrigt för att få studiemedel*

att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub12 yrkande 11, 2000/01:Ub260 yrkande 19, 2000/01:Ub412 yrkande 2, 2000/01:Ub493 yrkande 3, 2000/01:Ub706 yrkande 1, 2000/01:Ub710, 2000/01:Ub711 yrkande 2, 2000/01:Ub715, 2000/01:Ub724 yrkandena 1, 8 och 9, 2000/01:Ub726, 2000/01:Ub805 yrkande 5, 2000/01:Ub819 yrkande 17 i denna del, 2000/01:Ub820 yrkandena 26–28, 2000/01:Sf227 yrkande 3 och 2000/01:Kr537 yrkande 4,

res. 1 (m) – delvis

res. 2 (kd) – delvis

res. 4 (c) – delvis

res. 5 (fp) – delvis

7. beträffande *Centrala studiestödsnämndens roll i studiemedelssystemet*

att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub701 yrkandena 1 och 2, 2000/01:Ub706 yrkande 2, 2000/01:Ub711 yrkande 1, 2000/01:Ub714 och 2000/01:Ub717,

8. beträffande *avskrivning av studieskuld m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub493 yrkande 2, 2000/01:Ub712, 2000/01:Fi210 yrkande 8, 2000/01:N268 yrkande 17 och 2000/01:N383 yrkande 2,

res. 4 (c) – delvis

9. beträffande *studiestöd vid vuxenutbildning*

att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub278, 2000/01:Ub279, 2000/01:Ub287 yrkande 5, 2000/01:Ub296, 2000/01:Ub707, 2000/01:Ub708, 2000/01:Ub723 och 2000/01:Ub724 yrkande 7,

res. 2 (kd) – delvis

10. beträffande *utbildningskonton*

att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub820 yrkandena 23 och 24 och 2000/01:T230 yrkande 8,

res. 5 (fp) – delvis

11. beträffande *utredning av studiesociala frågor*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub421 yrkande 1, 1999/2000:Ub499 yrkandena 28 och 34, 1999/2000:Ub707, 1999/2000:Ub710, 2000/01:Ub12 yrkande 13, 2000/01:Ub419, 2000/01:Ub479 yrkande 22, 2000/01:Ub703, 2000/01:Ub721, 2000/01:Ub724 yrkandena 2 och 3, 2000/01:Ub728, 2000/01:Ub730, 2000/01:Ub731, 2000/01:Ub810 yrkande 4 och 2000/01:A808 yrkande 34,

res. 6 (v)

res. 4 (c) – delvis

12. beträffande *villkoren för invandrare under grundskoleutbildning*

att riksdagen avslår motion 2000/01:Ub228,

13. beträffande *utredning om CSN:s upplåning i Riksgäldskontoret*

att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub704 yrkande 1 och 2000/01:Ub724 yrkande 10,

res. 2 (kd) – delvis

14. beträffande *bonus vid förtida återbetalning av studielån*
att riksdagen avslår motion 2000/01:Ub704 yrkande 2,
res. 2 (kd) – delvis

15. beträffande *uppföljning av studiestödsreformen*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub732 och 2000/01:Ub733,

16. beträffande *övriga motionsyrkanden*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub235, 2000/01:Ub709 och
2000/01:Ub716.

Stockholm den 28 november 2000

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

I beslutet har deltagit: Jan Björkman (s), Britt-Marie Danestig (v), Beatrice Ask (m)*, Eva Johansson (s), Inger Lundberg (s), Yvonne Andersson (kd)*, Lars Hjertén (m)*, Majléne Westerlund Panke (s), Tomas Högström (m)*, Tomas Eneroth (s), Lennart Gustavsson (v), Erling Wälivaara (kd)*, Per Bill (m)*, Gunnar Goude (mp), Sofia Jonsson (c)*, Ulf Nilsson (fp)* och Agneta Lundberg (s).

* Har ej deltagit i beslutet under moment 2.

Reservationer

1. Regeringens lagförslag, m.m. (mom. 1 och 6) – m

Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m), Tomas Högström (m) och Per Bill (m)
anför:

Liksom tidigare anser vi att fribeloppet skall avskaffas och att räntorna på *studiemedel* skall vara avdragsgilla vid beskattningen. Detta bör riksdagen med bifall till motion 2000/01:Ub819 yrkande 17 i denna del och med anledning av motionerna 2000/01:Ub260 yrkande 19, 2000/01:Ub706 yrkande 1, 2000/01:Ub710, 2000/01:Ub711 yrkande 2, 2000/01:Ub715, 2000/01:Ub724 yrkande 9 och 2000/01:Ub805 yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser inte att vare sig barnbidraget eller studiebidraget i studiehjälpen skall höjas. Vårt budgetförslag är utformat med denna förutsättning. Riksdagen bör alltså avslå regeringens förslag till ändring i den gamla och den nya *studiestödslagen* när det gäller studiebidragets belopp.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 1 och 6 bort hemställa

1. beträffande *regeringens lagförslag*

att riksdagen *dels* avslår regeringens förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349) såvitt avser 3 kap. 6 § och lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395) såvitt avser 2 kap. 7 §, *dels* antar regeringens förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349) i övrigt, förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395) i övrigt samt lag om ändring i lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa,

6. beträffande *villkoren i övrigt för att få studiemedel*

att riksdagen med bifall till motion 2000/01:Ub819 yrkande 17 i denna del och med anledning av motionerna 2000/01:Ub260 yrkande 19, 2000/01:Ub706 yrkande 1, 2000/01:Ub710, 2000/01:Ub711 yrkande 2, 2000/01:Ub715, 2000/01:Ub724 yrkande 9 och 2000/01:Ub805 yrkande 5 och med avslag på motionerna 2000/01:Ub12 yrkande 11, 2000/01:Ub412 yrkande 2, 2000/01:Ub493 yrkande 3, 2000/01:Ub724 yrkandena 1 och 8, 2000/01:Ub726, 2000/01:Ub820 yrkandena 26–28, 2000/01:Sf227 yrkande 3 och 2000/01:Kr537 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

2. Studiestöd till ungdomar i gymnasial utbildning, m.m. (mom. 3, 6, 9, 13 och 14) – kd

Yvonne Andersson (kd) och Erling Wälivaara (kd) anför:

Alla *ungdomar i gymnasial utbildning* bör omfattas av samma studiestödssystem, alltså såväl eleverna i gymnasiesärskolan som eleverna i gymnasieskolan. Enligt vår mening bör alla ges rätt till tre års gymnasiestudier, att fritt förlägga inom tidsperioden mellan 16 och 25 år. Alla som läser i det nya ungdomsgymnasiet skall, under förutsättning att de fullföljer sina studier, vara berättigade till gymnasiebidrag. Det skall vara lika högt för alla som studerar i ungdomsgymnasiet och bör uppgå till 1 350 kr per månad i tio månader per år. Denna förändring bör träda i kraft den 1 juli 2002. Vad vi här har anført bör riksdagen med bifall till motion 2000/01:Ub724 yrkandena 4–6 som sin mening ge regeringen till känna.

När det gäller *villkoren i övrigt för studiemedel* anser vi att fribeloppet bör avskaffas och att bidragsdelen vid universitets- och högskolestudier bör höjas till 40 % av totalbeloppet. Studiemedelssystemet måste utformas så att det inte missgynnar den som presterar mindre på grund av barnafödande. Vad vi här har anført bör riksdagen med bifall till motionerna 2000/01:Ub724 yrkandena 1, 8 och 9, 2000/01:Ub805 yrkande 5 och 2000/01:Sf227 yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna.

De studerande i *vuxenutbildning* måste erbjudas *studiefinansiering* som är rättvis och förutsägbar, med grundprincipen att den enskildes ekonomiska insats skall vara likvärdig för alla som bedriver samma typ av studier. Om det i något avseende skiljer sig åt måste det ur ett rättviseperspektiv gå att förklara skillnader. Vi förordar ett nytt vuxenutbildningsstöd för studerande som saknar betyg från grund- och/eller gymnasieskola. Det skall innebära att de erbjuds det gällande totalbeloppet i studiemedelssystemet, men det skall

till 100 % vara ett skattefritt bidrag. Detta skall kunna kompletteras med ett lån upp till 3 000 kr per månad. Räntan på detta lån skall vara avdragsgill. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 2000/01:Ub287 yrkande 5 och 2000/01:Ub724 yrkande 7 som sin mening ge regeringen till känna.

Vi noterar att *CSN:s behov av upplåning i Riksgäldskontoret* för studielån ökar kraftigt och att ingenting tyder på att utvecklingen går att vända inom överskådlig tid. Den växande skuldstocken är enligt vår mening en tickande bomb, och regeringen bör därför utreda hur behovet av upplåning i Riksgäldskontoret kan minska. En radikal lösning skulle vara att sälja ut den samlade lånestocken på marknaden, under förutsättning att villkoren för studenterna blir lika fördelaktiga som i dagens situation, eller ännu bättre. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 2000/01: Ub704 yrkande 1 och 2000/01:Ub724 yrkande 10 som sin mening ge regeringen till känna.

En betydande vinst kan göras både för staten och den enskilde, om det ges möjlighet till *bonus vid förtida återbetalning av studielån*. En sådan åtgärd bör därför genomföras. Detta bör riksdagen med bifall till motion 2000/01:Ub704 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 3, 6, 9, 13 och 14 bort hemställa

3. beträffande *studiestöd till ungdomar i gymnasial utbildning* att riksdagen med bifall till motion 2000/01:Ub724 yrkandena 4–6, med anledning av motionerna 2000/01:Ub412 yrkande 1 och 2000/01:Ub722 samt med avslag på motion 2000/01:Ub713 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

6. beträffande *villkoren i övrigt för att få studiemedel* att riksdagen med bifall till motionerna 2000/01:Ub724 yrkandena 1, 8 och 9, 2000/01:Ub805 yrkande 5 och 2000/01:Sf227 yrkande 3, med anledning av motionerna 2000/01:Ub260 yrkande 19, 2000/01:Ub412 yrkande 2, 2000/01:Ub706 yrkande 1, 2000/01:Ub710, 2000/01:Ub711 yrkande 2, 2000/01:Ub715 och 2000/01:Ub819 yrkande 17 i denna del samt med avslag på motionerna 2000/01:Ub12 yrkande 11, 2000/01:Ub493 yrkande 3, 2000/01:Ub726, 2000/01:Ub820 yrkandena 26–28 och 2000/01:Kr537 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

9. beträffande *studiestöd vid vuxenutbildning* att riksdagen med bifall till motionerna 2000/01:Ub287 yrkande 5 och 2000/01:Ub724 yrkande 7 och med avslag på motionerna 2000/01:Ub278, 2000/01:Ub279, 2000/01:Ub296, 2000/01:Ub707, 2000/01:Ub708 och 2000/01:Ub723 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

13. beträffande *utredning om CSN:s upplåning i Riksgäldskontoret* att riksdagen med bifall till motionerna 2000/01:Ub704 yrkande 1 och 2000/01:Ub724 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

14. beträffande *bonus vid förtida återbetalning av studielån* att riksdagen med bifall till motion 2000/01:Ub704 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

3. Maximal tid som studiemedel får lämnas för (mom. 5) – m, kd, c, fp

Beatrice Ask (m), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Tomas Högstrom (m), Erling Wälivaara (kd), Per Bill (m), Sofia Jonsson (c) och Ulf Nilsson (fp) anför:

Vi anser att skärpningen av villkoren för dispens från de generella reglerna om *maximal tid som studiemedel får lämnas för* begränsar möjligheten att ändra inriktning av sina studier eller bygga vidare på sin tidigare utbildning. Exempelvis har en sjuksköterska som vill studera till läkare inte längre ekonomiska möjligheter till detta. En översyn av studiestödslagen när det gäller vilka slags skäl som skall kunna grunda dispens bör därför göras. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 2000/01:Ub479 yrkande 23 och med anledning av motionerna 2000/01:Ub702, 2000/01:Ub705 och 2000/01:Ub819 yrkande 17 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under moment 5 bort hemställa

5. beträffande *maximal tid som studiemedel får lämnas för* att riksdagen med bifall till motion 2000/01:Ub479 yrkande 23, med anledning av motionerna 2000/01:Ub702, 2000/01:Ub705 och 2000/01:Ub819 yrkande 17 i denna del samt med avslag på motionerna 2000/01:Ub719 och 2000/01:Ub720 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

4. Villkoren i övrigt för att få studiemedel, m.m. (mom. 6, 8 och 11) – c

Sofia Jonsson (c) anför:

Flera undersökningar har visat att studiemedelssystemet är den enskilt största orsaken till den sociala snedrekryteringen till högre utbildning. Centerpartiet vill därför se ett nytt studiefinansieringssystem, som är hållbart och förutsägbart över tiden och där skuldbördan blir hanterlig för alla studenter. *Villkoren i övrigt för att få studiemedel* bör förbättras med målet att bidrag och lån skall utgöra 50 % vardera av totalbeloppet, fribeloppet höjas till två basbelopp och återbetalningen utformas som ett modifierat annuitetslån på 20–25 år. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 2000/01:Ub12 yrkande 11 som sin mening ge regeringen till känna.

Jag anser det viktigt att skapa möjligheter för tillväxt och företagande i utsatta regioner, så att vi avlastar de storstadsregioner där tillväxten riskerar att leda till överhettning. Ett system med *avskrivning av studieskulder* kan ge incitament för färdigutbildade att flytta ut och bli yrkesverksamma på småor-

ter, vilket är viktigt inte minst med tanke på de förstående stora pensionsavgångarna inom såväl näringsliv som offentlig sektor. Jag anser att ett sådant system bör inrättas från halvårsskiftet 2001. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 2000/01:Fi210 yrkande 8 som sin mening ge regeringen till känna.

Trots återkommande krav från bl.a. Centerpartiet har det under mer än tio år inte någon gång i riksdagen tagits initiativ till en helhetssyn på studenternas sociala situation. Många av de beslut som riksdagen har fattat på områden som bostäder, familjestöd och arbetsmarknadspolitik har varit till studenternas nackdel, och den sammantagna effekten har för många blivit alltför stor. Det saknas en enhetlig syn från statliga och kommunala myndigheters sida på vad det innebär att vara student och hur stor del av året en individ är student. Jag anser därför att det är hög tid för en *studiesocial utredning*. I denna måste studenterna ges ordentlig representation. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub499 yrkandena 28 och 34, 2000/01: Ub12 yrkande 13 och 2000/01:Ub479 yrkande 22 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att utskottet under momenten 6, 8 och 11 bort hemställa

6. beträffande *villkoren i övrigt för att få studiemedel*

att riksdagen med bifall till motion 2000/01:Ub12 yrkande 11, med anledning av motionerna 2000/01:Ub412 yrkande 2, 2000/01:Ub493 yrkande 3 och med avslag på motionerna 2000/01:Ub260 yrkande 19, 2000/01:Ub706 yrkande 1, 2000/01:Ub710, 2000/01:Ub711 yrkande 2, 2000/01:Ub715, 2000/01:Ub724 yrkandena 1, 8 och 9, 2000/01:Ub726, 2000/01:Ub805 yrkande 5, 2000/01:Ub819 yrkande 17 i denna del, 2000/01:Ub820 yrkandena 26–28, 2000/01:Sf227 yrkande 3 och 2000/01:Kr537 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

8. beträffande *avskrivning av studieskuld m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 2000/01:Fi210 yrkande 8, med anledning av motion 2000/01:Ub493 yrkande 2 samt med avslag på motionerna 2000/01:Ub712, 2000/01:N268 yrkande 17 och 2000/01:N383 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

11. beträffande *utredning av studiesociala frågor*

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub499 yrkandena 28 och 34, 2000/01:Ub12 yrkande 13 och 2000/01:Ub479 yrkande 22, med anledning av motionerna 1999/2000:Ub421 yrkande 1, 1999/2000:Ub707, 1999/2000:Ub710, 2000/01:Ub419, 2000/01:Ub703, 2000/01:Ub724 yrkandena 2 och 3, 2000/01:Ub730, 2000/01:Ub731 och 2000/01:Ub810 yrkande 4 samt med avslag på motionerna 2000/01:Ub721, 2000/01:Ub728 och 2000/01:A808 yrkande 34 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

Ulf Nilsson (fp) anför:

När det gäller *villkoren i övrigt för att få studiemedel* anser jag att bidragsnivån för vuxna som studerar på gymnasial nivå bör sättas till 60 % av det totala studiemedelsbeloppet. Totalbeloppet bör för alla studerande höjas med 200 kr per månad. Fribeloppet bör höjas till 300 % av basbeloppet. Vidare behövs det en översyn av reglerna för att få studiemedel för studier utomlands. Svenska ungdomar, som arbetat utomlands under några år och därvid varit tvingade att skriva sig i det land de har bott, har enligt den gällande studiestödsförordningen inte möjlighet att få svenska studiemedel, om de börjar högskoleutbildning utomlands. Det bör finnas en möjlighet för svenska medborgare att få dispens från denna regel, i synnerhet som det ofta är omöjligt att få studielån i ett annat land. En översyn av reglerna på denna punkt bör genomföras. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 2000/01:Ub726 och 2000/01:Ub820 yrkandena 26–28 som sin mening ge regeringen till känna.

Jag anser att det nuvarande avdragsgilla pensionssparandet bör kunna breddas till ett ”pensions- och utvecklingssparande” som kan fungera som ett slags *utbildningskonto*. Människor skall ges möjlighet att spara själva till sin utbildning på gynnsamma villkor, men också förmånligt kunna låna pengar för att vidareutbilda sig. Upp till en viss gräns bör personer mellan 30 och 55 år kunna låna av det allmänna pensionssystemet för att finansiera utbildning. Förslagvis kan man få ta ut 60 % av sin årslön. I gengäld skall vederbörandes ålderspension reduceras med motsvarande belopp. Det skall finnas möjlighet att återvinna denna pensionsrätt genom sparande eller genom att gå i pension något senare. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 2000/01:Ub820 yrkandena 23 och 24 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att utskottet under momenten 6 och 10 bort hemställa

6. beträffande *villkoren i övrigt för att få studiemedel*

att riksdagen med bifall till motionerna 2000/01:Ub726 och 2000/01:Ub820 yrkandena 26–28 och med avslag på motionerna 2000/01:Ub12 yrkande 11, 2000/01:Ub260 yrkande 19, 2000/01:Ub412 yrkande 2, 2000/01:Ub493 yrkande 3, 2000/01:Ub706 yrkande 1, 2000/01:Ub710, 2000/01:Ub711 yrkande 2, 2000/01:Ub715, 2000/01:Ub724 yrkandena 1, 8 och 9, 2000/01:Ub805 yrkande 5, 2000/01:Ub819 yrkande 17 i denna del, 2000/01:Sf227 yrkande 3 och 2000/01:Kr537 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

10. beträffande *utbildningskonton*

att riksdagen med bifall till motion 2000/01:Ub820 yrkandena 23 och 24 och med avslag på motion 2000/01:T230 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

Britt-Marie Danestig (v) och Lennart Gustavsson (v) anför:

Vi får nästa år ett sammanhållet studiestödssystem, som vi står bakom eftersom vi tror att det kommer att ha en god rekryteringseffekt både till vuxenstudier och högre utbildning. Frågan om studenternas och de vuxenstuderandes ställning i förhållande till andra förmånssystem, såsom bostadsbidrag, socialbidrag och arbetslöshetskassa, är dock inte löst genom detta. Vi anser att det är nödvändigt med ett helhetsgrepp om studenternas totala sociala situation. Därför anser vi att det bör tillsättas en utredning med uppgift att se över hur studiestödssystemet kan kompletteras med andra förmånssystem för vuxenstuderande och studenter. En sådan utredning bör även belysa bostadssituationen för studenter, inte minst funktionshindrade studenter, ohälsöförsäkringen för studenter samt studenthälsovården. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub707 och 2000/01:Ub419 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under moment 11 bort hemställa

11. beträffande *utredning av studiesociala frågor* att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub707 och 2000/01:Ub419, med anledning av motionerna 1999/2000:Ub421 yrkande 1, 1999/2000:Ub499 yrkande 34 och 1999/2000:Ub710, 2000/01:Ub12 yrkande 13, 2000/01:Ub703, 2000/01:Ub730, 2000/01:Ub731, 2000/01:Ub724 yrkandena 2 och 3 och 2000/01:Ub810 yrkande 4 och med avslag på motionerna 1999/2000:Ub499 yrkande 28, 2000/01:Ub479 yrkande 22, 2000/01:Ub721, 2000/01:Ub728 och 2000/01:A808 yrkande 34 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

Särskilda yttranden

1. Anslag under utgiftsområde 15 Studiestöd budgetåret 2001 – m

Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m), Tomas Högström (m) och Per Bill (m) anför:

Moderata samlingspartiet har i sina motioner föreslagit en annan inriktning av statens budget och andra utgiftsramar än dem som riksdagen nyligen har fastställt. Vårt alternativ framgår av reservation 12 i finansutskottets betänkande 2000/01:FiU1. För utgiftsområde 15 innebär det en ram som är drygt 2 miljarder kronor lägre än den som nu har fastställts (rskr. 36). Eftersom vi ser vårt budgetförslag som en helhet, väljer vi att inte reservera oss här till förmån för våra förslag när det gäller utgiftsområde 15.

Våra förslag till anslagsbelopp framgår av bilaga 4 till detta betänkande. Vi anser att nuvarande nivå på studiebidraget i studiehjälpen skall bibehållas. De förändringar vi föreslår av beloppen på anslagen till studiemedel och vuxenstudiestöd är en följd av att vi under utgiftsområde 16 Utbildning och

universitetsforskning föreslår förändringar av de särskilda utbildningsinsatserna för vuxna. Det s.k. Kunskapslyftet bör successivt dras ned. Inom de anslagsbelopp vi föreslår ryms medel för dem som har påbörjat studier i Kunskapslyftet att fullfölja dessa.

2. Anslag under utgiftsområde 15 Studiestöd budgetåret 2001 – kd

Yvonne Andersson (kd) och Erling Wälivaara (kd) anför:

Kristdemokraterna har i sina motioner föreslagit en annan inriktning av statens budget och andra utgiftsramar än dem som riksdagen nyligen har fastställt. Vårt alternativ framgår av reservation 13 i finansutskottets betänkande 2000/01:FiU1. För utgiftsområde 15 innebär det en ram som är knappt 2,4 miljarder kronor lägre än den som nu har fastställts (rskr. 36). Eftersom vi ser vårt budgetförslag som en helhet, väljer vi att inte reservera oss här till förmån för våra förslag när det gäller utgiftsområde 15.

De belopp vi föreslår på de olika anslagen framgår av bilaga 4 till detta betänkande. Eftersom vi anser att utbyggnaden av högskolan skall ske i långsammare takt än regeringen planerar, minskar belastningen på studiemedelsanslaget i motsvarande mån. Vi föreslår att de vuxna som börjar studera på grundskole- och gymnasienivå fr.o.m. den 1 juli 2001 skall få studiemedel i stället för de nuvarande vuxenstudiestöden. Dessa studiemedel skall till 100 % vara bidrag. Antalet som får de nuvarande vuxenstudiestöden kommer således att successivt minska, samtidigt som kostnaderna för studiemedel ökar.

3. Anslag under utgiftsområde 15 Studiestöd budgetåret 2001 – c

Sofia Jonsson (c) anför:

Centerpartiet har i sina motioner föreslagit en annan inriktning av statens budget och andra utgiftsramar än dem som riksdagen nyligen har fastställt. Vårt alternativ framgår av reservation 14 i finansutskottets betänkande 2000/01:FiU1. För utgiftsområde 15 innebär det en ram som är 4,8 miljarder kronor lägre än den som nu har fastställts (rskr. 36). Eftersom vi ser vårt budgetförslag som en helhet, väljer jag att inte reservera mig här till förmån för våra förslag när det gäller utgiftsområde 15.

Våra förslag till anslagsbelopp framgår av bilaga 4 till detta betänkande. Vi vill införa ett nytt studiemedelssystem som bygger på delat ansvar mellan staten och studenterna, där principen bör vara hälften bidrag och hälften lån. Det belopp vi föreslår på anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* ger utrymme för en reform fr.o.m. andra halvåret 2001. Vi vill också flytta över 5,8 miljarder kronor från detta utgiftsområde (anslaget 25:4 *Vuxenstudiestöd m.m.*) till utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet.

Ulf Nilsson (fp) anför:

Folkpartiet har i sina motioner föreslagit en annan inriktning av statens budget och andra utgiftsramar än dem som riksdagen nyligen har fastställt. Vårt alternativ framgår av reservation 15 i finansutskottets betänkande 2000/01:FiU1. För utgiftsområde 15 innebär det en ram som är 2 miljarder kronor lägre än den som nu har fastställts (rskr. 36). Eftersom vi ser vårt budgetförslag som en helhet, väljer jag att inte reservera mig här till förmån för våra förslag när det gäller utgiftsområde 15.

Våra förslag till anslagsbelopp inom utgiftsområdet framgår av bilaga 4 till detta betänkande. Vi vill ta bort det särskilda utbildningsbidraget och ersätta det med studiemedel, dock med en högre bidragsandel, nämligen 60 %. Antalet personer i Kunskapslyftet kan minska. Därför föreslår vi minskning av anslaget 25:4 *Vuxenstudiestöd m.m.* och ökning av anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* Vi anser också att de s.k. LO-pengarna kan utgå och föreslår därför en minskning av anslaget 25:7 *Bidrag till vissa organisationer m.m.*

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349)

2000/01:UbU2
Bilaga 1

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa

2000/01:UbU2
Bilaga 2

Utskottets, regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för år 2001 inom utgiftsområde 15 Studiestöd

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Företrädarna för (m), (kd), (c) och (fp) har avstått från att delta i beslutet om anslag (se särskilda yttranden 1–4).

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag	Motionärernas avvikelser från regeringens förslag			
			(m)	(kd)	(c)	(fp)
25:1 Studiehjälp m.m.	(ram)	2 696 483	-300 000			
25:2 Studiemedel m.m.	(ram)	8 478 256	-582 274	+675 000	+1 000 000	+1 700 000
25:3 Studiemedelsröntor m.m.	(ram)	4 522 690				
25:4 Vuxenstudiestöd m.m.	(ram)	5 812 172	-1 164 548	-3 053 000	-5 812 172	-3 700 000
25:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	(ram)	61 520				
25:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	(ram)	24 462				
25:7 Bidrag till vissa organisationer m.m.	(ram)	26 223				-16 000
Summa för utgiftsområdet		21 621 806	-2 046 822	-2 378 000	-4 812 172	-2 016 000

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	2
Motionerna	2
Utskottet	10
Inledning.....	10
Resultat	11
Ändringar i vissa lagar.....	12
Anslag för budgetåret 2001.....	12
Regeringens förslag.....	12
Motionerna.....	14
Utskottet.....	15
Studiestöd till ungdomar i gymnasial utbildning	16
Studiemedel	16
Studiestöd vid vuxenutbildning	21
Utredning av studiesociala frågor	22
Övrigt.....	24
Hemställan	26
Reservationer.....	28
1. Regeringens lagförslag, m.m. (mom. 1 och 6) – m.....	28
2. Studiestöd till ungdomar i gymnasial utbildning, m.m. (mom. 3, 6, 9, 13 och 14) – kd	29
3. Maximal tid som studiemedel får lämnas för (mom. 5) – m, kd, c, fp.....	31
4. Villkoren i övrigt för att få studiemedel, m.m. (mom. 6, 8 och 11) – c	31
5. Villkoren i övrigt för att få studiemedel, m.m. (mom. 6 och 10) – fp.....	33
6. Utredning av studiesociala frågor (mom. 11) – v.....	34
Särskilda yttranden	34
1. Anslag under utgiftsområde 15 Studiestöd budgetåret 2001 – m....	34
2. Anslag under utgiftsområde 15 Studiestöd budgetåret 2001 – kd... 35	35
3. Anslag under utgiftsområde 15 Studiestöd budgetåret 2001 – c	35
4. Anslag under utgiftsområde 15 Studiestöd budgetåret 2001 – fp....	36
Bilagor	37
1. Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349)	37
2. Förslag till lag om ändring i lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa	42
3. Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)	43
4. Utskottets, regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för år 2001 inom utgiftsområde 15 Studiestöd.....	45